

УДК 327-047.44(73+4-6ЄС)

*Анна Лазарчук,
магістрант 2-го курсу
спеціальності 291 «МВСКРС»
факультету історії та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

АДМІНІСТРАЦІЯ ДОНАЛЬДА ТРАМПА У ПИТАННЯХ ВЗАЄМОДІЇ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Сполучені Штати Америки, світова наддержава, та Європейський Союз, міждержавне об'єднання 27 європейських держав, є частиною Західного світу, яких об'єднує спільна історія, культура, демократичні цінності тощо. Та, незважаючи на це, між цими суб'єктами на економічному та політичному тлі зростає і конкуренція. Обрання Дональда Трампа президентом США в 2016 році шокувало світ і сколихнуло Європу, а специфіка його президентства загострила розбіжності між Сполученими Штатами та ЄС і змушувала зарубіжних партнерів Сполучених Штатів у Європі звикати до цього фактору. Прагнення Д. Трампа "Зробити Америку знову великою" та боротьба з дефіцитом зовнішньої торгівлі стали наслідком певних змін в їхніх стосунках, дослідженню чого і присвячено статтю.

Ключові слова: *США, президент, Дональд Трамп, політика, Європейський Союз.*

The United States of America, the world superpower and the European Union, the interstate union of 27 European states are part of the Western world, which is united by a common history, culture, democratic values and more. Nevertheless, competition between these entities is growing on the economic and political background. The election of Donald Trump as President of the United States in 2016 shocked the world and shocked Europe, and the specifics of his presidency exacerbated differences between the United States and the EU and forced the United States' foreign partners in Europe to get used to this factor. Trump's desire to "make America great again" and to fight the foreign trade deficit were the result of certain changes in their relations.

Keywords: *USA, President, Donald Trump, politics, European Union.*

Мета роботи – дослідити відносини Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу за адміністрації Дональда Трампа.

Постановка проблеми. Двосторонні відносини США та ЄС є одними з найбільш пріоритетних для обох сторін. Їхні політичні, культурні та економічні зв'язки мають великий вплив на внутрішньополітичне становище сторін. Обрання Дональда Трампа президентом США внесло деякі зміни у двосторонні відносини. Відкрита неприхильність Дональда Трампа до деяких з членів ЄС, жорстка політика щодо НАТО, членами якого є більшість європейських

держав, різкі висловлювання президента змушували Європейських лідерів звикати та підлаштовуватися до нових реалій задля творення великої політики.

Аналіз останніх досліджень. Взаємовідносини Сполучених Штатів з Європейським співтовариством є темою багатьох наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зб. Бжезинський у «Великій шахівниці» досліджував взаємовідносини США та ЄС через призму НАТО. Г.Кіссінджер у наукових працях «Дипломатія» та «Світовий порядок» описував історію, цілі, політику та місце США на світовій арені. М. Вулфф у книзі «Вогонь і лють. Всередині Білого дому Трампа», Б. Вудворд у «Страш. Трамп у Білому домі» описували саму постать Д. Трампа, розкривали подробиці дій адміністрації президента, а також суперечки та скандальні перипетії прийняття доленосних для світу рішень в Овальному кабінеті та владних кулуарах. Серед вітчизняних науковців тему взаємовідносин ЄС та США, і зокрема особу Д.Трампа, аналізували В. Журкін та М. Носов у статті «Доанльд Трамп і Європа», Т. Струтинська, О. Гушпіт у статті «Європейський напрямок зовнішньої політики Д. Трампа». Зазначену проблематику досліджували також І.Погорська, М. Росошенко, Л. Гринин, А. Захаренко та інші.

Виклад основного матеріалу. Конкуренція на фоні дружніх політичних відносин зародилася ще на початку ХХІ століття, коли Європейський Союз ставав все більшим і потужнішим об'єднанням, а введення євро в обіг і його зміцнення породжувало конкуренцію та могло створити нову біполярну систему. Одним з об'єктів напруження стосунків стали воєнні дії в Іраку на початку 2000-х років, коли США та Європа повинні були знайти консенсус щодо стратегії і підтримування міжнародної безпеки. Трансатлантичні партнери змогли подолати цю кризу та окреслити спільну політику на Близькому Сході та щодо боротьби з тероризмом. Аналітичні дослідження 2010-2011 років щодо відносин США і Європи у ХХІ столітті залишаються на рівні з'ясування проблеми подальшого глобального лідерства США, піднесення міжнародно-політичної ролі Європи та просування інтересів трансатлантичного альянсу на Схід.

20 січня 2017 року посаду президента Сполучених Штатів Америки обійняв Дональд Трамп, людина нова в політиці. Спираючись на його передвиборну кампанію 2016 року, під час якої він часто критикував європейські держави та підтримував Брексіт, двосторонні відносини ЄС-США мали всі шанси бути напруженими. Натомість їх можна охарактеризувати як досить строкаті і такі, що перетікають з крайності в крайність. З одними європейськими лідерами, як, наприклад, президентом Франції Емануелем Макроном, Дональд Трамп часто обмінювався рукостисканнями та поцілунками, саджав «дерево дружби», а з іншими членами ЄС відносини були більш напружені, як, наприклад, з Німеччиною, яку Д. Трамп критикував стосовно «Північного потоку-2», вивів велику кількість американських військових з ФРН та публічно виказував неприязнь до німецької канцлерки Ангели Меркель, не бажаючи тиснути їй руку. Більше того, в одному з інтерв'ю Д. Трамп називає Європу своїм противником: «Думаю, ЄС – це противник,

враховуючи що вони роблять з нами в торгівлі. Ви б ніколи не подумали про ЄС, але вони наш противник...», – сказав Д. Трамп, відповідаючи на питання журналіста під час інтерв'ю CBS [8].

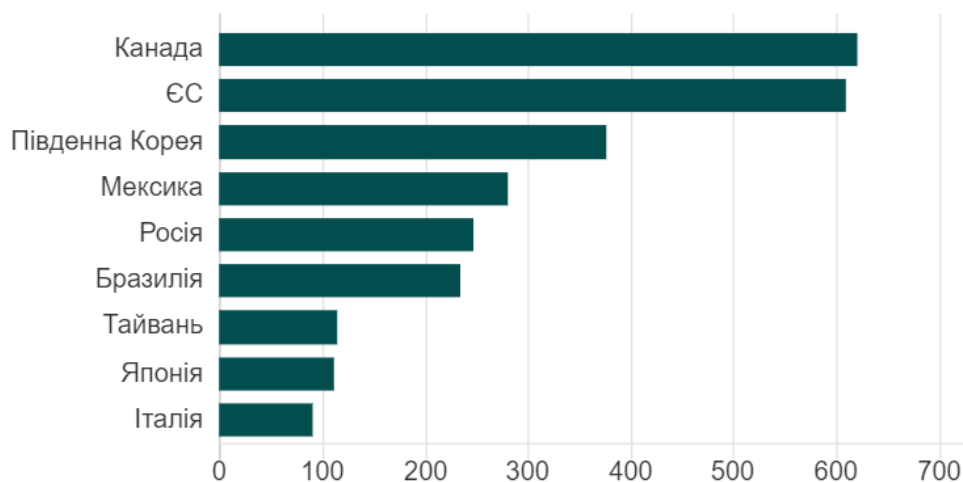
З приходом до влади Д. Трампа з'явилося тарифне протистояння між США та ЄС. Торгова політика адміністрації Трампа керується переконанням, що попередні адміністрації дозволяли іншим країнам користуватися перевагами США з причин зовнішньої політики, як це демонструє більш відкритий торговий режим Америки та її торговий дефіцит [9].

Бажаючи захистити інтереси США, Д. Трамп не бажав продовжити переговори щодо Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства (ТТІП) США з ЄС, що мало на меті створення зони вільної торгівлі між сторонами. Ініціаторами цього проєкту були попередник Д. Трампа Барак Обама з боку США та президент Європейської ради Герман Ван Ромпей і президент Єврокомісії Жозе Мануел Баррозу з боку ЄС. 2011 року було проведено консультації щодо створення ТТІП, а з 2013 року розпочалися плідні переговори. Обидві сторони бажали завершити створення ТТІП ще в 2016 році, до того, як посаду президента Сполучених Штатів займе інший кандидат, але деякі питання потребували компромісу, якого сторони намагалися знайти. Та з приходом Д. Трампа до влади процес заморозився. 17 листопада 2016 року канцлерка Німеччини Ангела Меркель заявила, що угода про Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство (ТТІР) між ЄС та США після перемоги Дональда Трампа на виборах у Сполучених Штатах не зможе бути укладена [5]. Роком пізніше, в 2017 році переговорний процес намагалися відновити як європейська сторона, в більшості на чолі з Ангелою Меркель, так і американська сторона, на чолі з міністром торгівлі Сполучених Штатів Америки Уїлбурем Россом, але намагання не переросли в конкретний результат.

Надалі, маючи бажання максимально захистити національні інтереси, президент США не бажав обтяжувати американську систему та бюджет альянсами, такими, як НАТО, тарифні мита щодо імпорту з Європи, Китаю деформували стосунки партнерів. Саме тому в 2018 році він вдався до дій, які призвели до митної війни між США та ЄС, а також Китаєм. Збільшення тарифів на імпорт мало потягнути за собою відновлення роботи закритих раніше сталеливарних заводів, збільшити виробництво власної продукції та знизити залежність від імпорту сталі та алюмінію. На введення Сполученими Штатами 1 червня 2018 року нових митних тарифів на сталь (25%) та на алюміній (10%) Європейський Союз відреагував одноголосно-критично та у відповідь встановив нові митні тарифи на імпорт зі США. Такі дії ЄС також можуть бути зрозумілими, адже вони є другим найбільшим для США постачальником сталі та алюмінію, що означає, що ринок США для них є стратегічно важливим.

Звідки США імпортують метал

квітень 2018, млн доларів

Source: Міністерство торгівлі США

BBC

Європейський Союз склав список американських товарів, до яких застосовуватиме вищі мита, - від мотоциклів Harley-Davidson до харчових продуктів. Список міститься на 10 сторінках [3]. Загальна вартість американських товарів, яких стосуються нові мита ЄС, становить 2,8 мільярда євро. Після цього президент США Дональд Трамп пригрозив новими митами на європейські автомобілі. Він неодноразово виступав проти активного поширення європейських автомобілів у США і скаржився на те, що автомобілі концернів BMW і Mercedes масово надходять у США і майже не обкладаються митами, тоді як мита на американські автомобілі в Європі досить високі. Автомобілі з країн ЄС обкладаються в США 2,5-відсотковими митами, а машини зі США в Європі - 10-відсотковими. При цьому США підвищили мита на вантажівки і пікапи до 25 відсотків, тоді як в ЄС у середньому машини такого типу обкладаються митом в 14 відсотків [2].

Сторони не залишили осторонь і авіабудівництво. США та Європейський Союз розпочали 2019 року тарифне протистояння через 14-річну суперечку у Світовій торговельній організації, в межах якої сторони звинувачували одна одну у недобросовісному субсидуванні своїх ключових авіавиробників і головних конкурентів на глобальному ринку Airbus та Boeing. До остаточного рішення арбітражу СОТ президент США Дональд Трамп оголосив про додаткові тарифи на європейський імпорт, суттєво підвищуючи трансатлантичну торговельну напруженість. ЄС підвищив тарифи на американські товари у відповідь.

У жовтні 2019 року Сполучені Штати запровадили нові мита на низку європейських товарів у відповідь на субсидії Євросоюзу для авіаційного гіганта Airbus. «Світова організація торгівлі виявила, що субсидії Європейського Союзу Airbus негативно вплинули на Сполучені Штати, які тепер запровадять тарифи на товари з ЄС обсягом \$11 млрд. ЄС користується перевагами в

торгівлі з США протягом багатьох років. Це припиниться найближчим часом!», - написав президент США Дональд Трамп у своєму Twitter [6]. Торговельний представник США зазначив, що тарифи будуть діяти до моменту припинення недобросовісного, на думку адміністрації США, субсидування Airbus. Мита становлять 10% на літаки Airbus і 25% на сільськогосподарські продукти, такі, як італійський сир, шотландський віскі і французьке вино. Особливо вплинуть нові податки на європейські товари, які мають статус «захищеного найменування», наприклад віскі або сир пармезан, що вимагають конкретного способу виробництва і географічного походження під цим найменуванням. Така продукція забезпечує більш високі ціни і захищена від конкуренції. Нові тарифи дадуть поштовх розвитку американських продуктів, схожих на європейських конкурентів [7]. Такий розвиток подій може негативно вплинути на експорт ЄС у США на ці товари, адже якщо США виготовлятимуть власну продукцію, вони, по-перше, стануть незалежними щодо імпорту з Європи, по-друге, збільшать власне виробництво, і по-третє, можуть стати конкурентом у виготовленні цієї продукції європейськими державами.

Питання будівництва магістрального газогону з Росії в Німеччину – «Північного потоку-2» стало також спірним у відносинах США та ЄС. Проєкт «Північний потік-2» подвоїв би існуючу річну пропускну здатність існуючого газопроводу "Північний потік" у 55 мільярдів кубічних метрів [11]. Його будівництво в певній мірі показало вибір стратегічного партнерства Німеччини. Конфронтація сторін щодо будівництва «Північного потоку-2» полягала у накладанні санкцій Сполученими Штатами проти компаній, які беруть участь та сприяють будівництву газогону. Також розглядається пропозиція санкцій проти покупців газу, який постачатиметься через «Північний потік-2», якщо той все ж таки вдасться завершити. Такої ж позиції проти прокладання газопроводу дотримується і Україна, чий інтереси постраждають найбільше, Польща, Велика Британія, однак такі держави, як Німеччина, яка є головною в лобіюванні ПП-2, Нідерланди, Франція, Австрія і, звісно ж, Росія все ж підтримують будівництво ПП-2. Повне експлуатування газопроводу може зробити Німеччину гегемоном на європейському континенті та дасть можливість контролю над європейськими енергопотоками, зблизить Німеччину з Росією, що в свою чергу викличе можливе протистояння Німеччини зі США. Про цю ситуацію екссекретар РНБО України Володимир Горбулін висловився так: « «Північний потік-2» для Німеччини — це вибір стратегічного партнерства: США чи Росія. Схоже, свій вибір Берлін зробив. Для Німеччини це означає майже тотальне домінування в Європі, при одночасному посиленні стратегічного протистояння зі США (втім, до певних меж). І хоч поки що не йдеться про повернення до business as usual, але пріоритети вже зрозумілі: Німеччина хоче й готова бути ключовим партнером Росії в Європі, конвертуючи свій особливий статус у частині контролю над європейськими енергопотоками в політичний вплив. А ще ж не так давно саме європейські лідери говорили, що енергетику й енергоресурси не можна використовувати як зброю...» [1].

З іншого ж боку, «Північний потік-2» посилить залежність Європи від енергоресурсів РФ, а будівництво газопроводу суперечить політиці Європейського Союзу. Британія, до прикладу, вважає цей проєкт зрадою.

Україна, Польща втратять статус транзитних держав, адже газопровід повністю обходить їхні території (Додаток А), а це, в свою чергу значно знизить кількість грошових надходжень в бюджети. Попри те, що канцлер Німеччини запевняла у важливості української позиції в питанні «Північного потоку-2», проєкт вважається на 94 % завершеним, і хоча прихильники впевнені, що він буде закінчений, загроза санкцій не дає зрозуміти, коли це відбудеться. «Ми змушені шукати нові рішення для прокладання решти 6 відсотків нашого трубопроводу», - заявив один з представників «Північного потоку-2» [12]. Це свідчить про те, що в найближчому майбутньому проєкт розпочне функціонування і забезпечить потоки грошей росіянам, що підривають українську і європейську безпеку.

Будівництво газогону не підтримують такі структури, як Європарламент, а також США. На початку проєкт не мав підтримки і в Єврокомісії, але представники Німеччини доклали фундаментальних зусиль, щоб позиція Єврокомісії, яка з самого початку була негативною, не здобула переваги [4]. Зважаючи на це, існує імовірність зміни позиції і Європарламенту. Саме тому сподіватися на європейські інституції є марним, адже на європейському континенті домінує Німеччина, яка докладе максимум зусиль, лобіюючи проєкт, який ще більше посилить її позиції в Європі. Найбільше покладатися можна на Сполучені Штати, в чій інтересах не дозволити завершення будівництва газогону і зміцнення позицій Російської Федерації у Європі. Про це свідчить законопроект DASKA (Defending American Security from Kremlin Aggression Act of 2019), який був прийнятий Сенатом 13 лютого 2019 року з метою зміцнювати Організацію Північноатлантичного договору, боротися з міжнародною кіберзлочинністю та вводити додаткові санкції щодо Російської Федерації та для інших цілей [10]. В цьому законопроекті позиція Сполучених Штатів стала ще жорсткішою, що ускладнює будівництво «Північного потоку-2».

Зважаючи, що найпотужнішим противником будівництва «Північного потоку-2» був Дональд Трамп, бути впевненим, що Сполученим Штатам вдасться заморозити проєкт, не можна, беручи до уваги зміну президента США.

Висновки. Отже, виходячи з викладеного, можна зробити висновки, що відносини США та ЄС за адміністрації Дональда Трампа стали прохолоднішими, ніж за його попередника. Кризовими питаннями у цих взаємовідносинах стали недостатнє фінансування НАТО більшістю європейських держав-членів, які, на думку Д. Трампа, не дотримуються своїх фінансових зобов'язань. Натомість зекономлені кошти на зменшенні відсоткової ставки для НАТО Д. Трамп направив на допомогу Україні та Грузії. Не менш гострим питанням стало збільшення митних тарифів. Цю політику Д. Трамп спрямував як проти ЄС, так і проти Китаю, бажаючи захистити та збільшити виробництво власного продукту, жертвуючи дружніми стосунками з ЄС та Китаєм, які, звісно, після введення мит стали напруженішими. І, нарешті,

протистояння будівництву «Північному потоку-2», що суперечить інтересам США.

Та попри зміну вектору двосторонніх відносин США-ЄС, в цілому їхні стосунки залишились стабільними, хоч і менш дружніми. Сторони і надалі підтримують спільні цінності, культуру, але питання економіки та політики вказують на приховану боротьбу за домінування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбулін В. Вулканічний синдром. ZN,UA. – 2018. – URL: https://zn.ua/ukr/internal/vulkanichniy-sindrom-280772_.html.
2. Губар О. Європарламент виступив проти проведення митних переговорів між ЄС та США // DW. – 2019. – URL: <https://www.dw.com/uk/>.
3. Між США та їхніми союзниками розгорнулася торгова війна через мита // BBC News Україна. – 2018. – URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-44333217>.
4. Портников В. «Північний потік-2». Скільки газу втратить Україна? // Радіо Свобода. – 2019. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29770546.html>.
5. Сидоржевський М. Меркель: Угода про ЗВТ між ЄС і США поки не буде укладена // DW. – 2016. – URL: <https://www.dw.com/uk/>.
6. С'єдін О. Тарифне протистояння США та ЄС і нова авторська політика для Google та Facebook // Український Тиждень. – 2019. – URL: <https://tyzhden.ua/Economics/229173>.
7. США запровадили рекордні мита на імпорт з ЄС // Економічна Правда. – 2019. – URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/10/18/652700/>.
8. Трамп назвав Росію, Китай і ЄС противниками США // 112.ua. – 2018. – URL: <https://ua.112.ua/svit/tramp-nazvav-rosiiu-kytai-i-yevropu-protyvnykamy-ssha-454039.html>.
9. Consequences of US trade policy on EU-US trade relations and the global trading system // Policy Department for External Relations of European Parliament. – 2018. – URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603882/EXPO_STU\(2018\)603882_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603882/EXPO_STU(2018)603882_EN.pdf).
10. Defending American Security from Kremlin Aggression Act of 2019 // Congress. – 2019. – URL: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/482/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22Defending+American+Security+from+Kremlin+Aggression+Act+of+2019%22%5D%7D&r=1#toc-id16cfaec7-a0e0-40c2-a5c1-0b4640007f8c>.
11. Merkel Says Nord Stream 2 Not Possible Without Clarity for Ukraine // The New York Times. – 2018. – URL: <https://web.archive.org/web/20180411030124/https://mobile.nytimes.com/reuters/2018/04/10/world/europe/10reuters-germany-ukraine.html>.
12. Reed S. A Russian Gas Pipeline Increases Tension Between the U.S. and Europe. The New York Times. – 2020. – URL: <https://www.nytimes.com/2020/07/24/business/nord-stream-pipeline-russia.html>.

REFERENCES

1. Horbulin V. (2018) Vulkanichnyi syndrom [Volcanic syndrome]. Retrieved from: https://zn.ua/ukr/internal/vulkanichniy-sindrom-280772_.html [in Ukrainian].
2. Hubar O. (2019) Yevroparlament vystupyv proty provedennia mytnykh perehovoriv mizh YeS ta SShA [The European Parliament has opposed EU-US customs talks]. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/> c
3. Mizh SShA ta yikhnimy soiuznykamy rozghornulasia torhova viina cherez myta (2019) [A trade war broke out between the United States and its allies over tariffs]// BBC News Ukraina. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-44333217> [in Ukrainian].
4. Portnykov V. (2019) «Pivnichnyi potik-2» Skilky hazu vtratyt Ukraina? ["Nord Stream-2". How much gas will Ukraine lose?] // Radio Svoboda. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-44333217> [in Ukrainian].
5. Sydorzhevskiyi M. (2016) Merkel: Uhoda pro ZVT mizh YeS i SShA poky ne bude ukladena [An agreement on the FTA between the EU and the US has not yet been concluded] // DW. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/> [in Ukrainian].
6. Siedin O. (2019) Taryfne protystoiannia SShA ta YeS i nova avtorska polityka dlia Google ta Facebook [US-EU tariff confrontation and new copyright policy for Google and Facebook] // Ukrainskyi Tyzhden. Retrieved from: <https://tyzhden.ua/Economics/229173> [in Ukrainian].
7. SShA zaprovadyly rekordni myta na import z YeS (2019) [The United States has imposed record tariffs on imports from the EU] // Ekonomichna Pravda. Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/10/18/652700/> [in Ukrainian].
8. Tramp nazvav Rosiiu, Kytai i YeS protyvnykamy SShA (2018) [Trump called Russia, China and the EU opponents of the United States] // 112.ua. Retrieved from: <https://ua.112.ua/svit/tramp-nazvav-rosiiu-kytai-i-yevropu-protyvnykamy-ssha-454039.html> [in Ukrainian].
9. Consequences of US trade policy on EU-US trade relations and the global trading system. europarl.europa.eu Retrieved from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603882/EXPO_STU\(2018\)603882_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/603882/EXPO_STU(2018)603882_EN.pdf) [in English].
10. Defending American Security from Kremlin Aggression Act of 2019. congress.gov Retrieved from: <https://www.congress.gov/bill/116th-congress/senate-bill/482/text?q=%7B%22search%22%3A%5B%22Defending+American+Security+from+Kremlin+Aggression+Act+of+2019%22%5D%7D&r=1#toc-id16cfaec7-a0e0-40c2-a5c1-0b4640007f8c> [in English].
11. Merkel Says Nord Stream 2 Not Possible Without Clarity for Ukraine. archive.org Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20180411030124/https://mobile.nytimes.com/reuters/2018/04/10/world/europe/10reuters-germany-ukraine.html> [in English].
12. Reed S.A Russian Gas Pipeline Increases Tension Between the U.S. and Europe. nytimes.com Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2020/07/24/business/nord-stream-pipeline-russia.html> [in English].

